

Główne wyzwania systemu podatkowego

Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski

15 lipca 2021 r.

dr Aleksander Łaszek

 @A_Laszek

 aleksander.laszek@tep.org.pl

1. Czym kierować się budując lepszy system podatkowy?
 - 1.1 System podatkowy
 - 1.2 Co opodatkować?
 - 1.3 Jak opodatkować?

 2. Polski system podatkowy z punktu widzenia wzrostu gospodarczego
 - 2.1 Baza podatkowa
 - 2.2 Neutralność
 - 2.3 Skomplikowanie
 - 2.4 (nie)stabilność

 3. Najważniejsze wyzwania
-

dr Aleksander Łaszek

 @A_Laszek

 aleksander.laszek@tep.org.pl

1. Czym kierować się budując lepszy system podatkowy?

1.1 System podatkowy

1.2 Co opodatkować?

1.3 Jak opodatkować?

2. Polski system podatkowy z punktu widzenia wzrostu gospodarczego

2.1 Baza podatkowa

2.2 Neutralność

2.3 Skomplikowanie

2.4 (nie)stabilność

3. Najważniejsze wyzwania

dr Aleksander Łaszek

@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

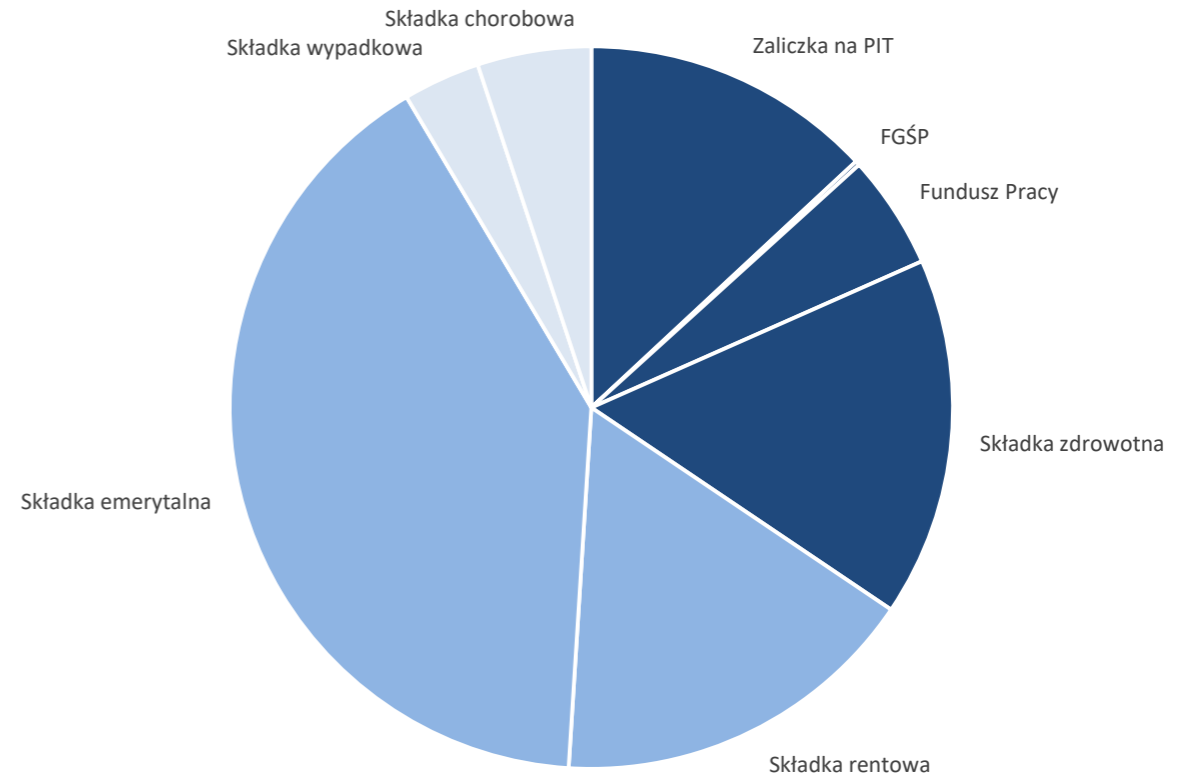
1.1 System podatkowy

Zachowanie podatników i wzrost gospodarczy zależą od podatków, składek i transferów.

Niestety w Polsce różnica między podatkami a składkami się zaciera. Składki można podzielić na:

- **Faktyczne podatki – NFZ, Fundusz Pracy** - ich płacenie w ogóle nie wpływa na wysokość świadczeń.
- **Składki o bardziej rozmytym charakterze** – składka emerytalna i składka rentowa – obniżenie wieku emerytalnego i podniesienie emerytur minimalnych ogranicza pozytywne skutki reformy z 1999 roku ściśle wiążącej emeryturę z wpłaconymi składkami.
- **Faktyczne składki** – składka chorobowa i wypadkowa są wprost powiązane z wysokością świadczenia/ryzykiem wypadku.

Struktura opodatkowania i oskładkowania przeciętnej płacy w 2020 roku

dr Aleksander Łaszek

@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

1.2 Co opodatkowywać?

Podstawa opodatkowania powinna być tak dobrana, by nie zniechęcać do produktywnych działań.

- **Niskie stawki i szerokie bazy podatkowe**

- **Opodatkowanie konsumpcji a nie dochodów**

Arnold (2008) panel 21 krajów OECD z lat 1971-2004: że przeniesienie ciężaru 1% opodatkowania z dochodu na konsumpcję i nieruchomości, podnosi w długim okresie PKB per capita o 0,25-1%.

Veld (2014) poprawa proporcji pomiędzy opodatkowaniem pracy i konsumpcji do poziomu trzech najlepszych krajów UE podniosłaby w Polsce PKB o 0,5% po 5 latach, 0,8% po 10 latach, 1,1% po 20 latach.

- **Uwaga na preferencje i ulgi**

Benedek et al. (2017) badają dane 800 tys. aktywnych przedsiębiorstw z Belgii, Francji, Hiszpanii i Wielkiej Brytanii z lat 2001-2013 pokazując, że preferencje podatkowe dla małych firm, które nie są wprost nastawione na badania i rozwój, hamują zarówno wzrost firm jak i produktywności TFP.

dr Aleksander Łaszek

@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

1.3 Jak opodatkowywać?

Sposób pobierania podatków nie powinien zniechęcać do produktywnych działań....

Cechy dobrego systemu podatkowego wg Adama Smith'a (1772):

- **Proporcjonalność/równość** - *The subjects of every state ought to contribute towards the support of the government, as nearly as possible, in proportion to their respective abilities*
- **Określoność i pewność** - *The tax which the individual is bound to pay ought to be certain and not arbitrary*
- **Dogodność** - *Every tax ought to be levied at the time, or in the manner, in which it is most likely to be convenient for the contributor to pay it.*
- **Tani i prosty pobór**: *Every tax ought to be so contrived as to take out of the pockets as little as possible, over and above that which it brings into the public treasury of the state*

Cechy dobrego systemu podatkowego wg Mirrlees Review (2011):

- *Minimalizuje negatywny wpływ podatków na efektywność gospodarczą i dobrobyt*
 - *Osiąga zamierzony cel przy możliwie niskich kosztach administracyjnych (zarówno po stronie administracji, jak i podatników)*
 - *Jest uczciwy (fairness), np. uczciwość procedur, unikanie dyskryminacji, uczciwość w stosunku do uprawnionych oczekiwań*
 - *Jest przejrzysty i zrozumiały – podatki, które obywatele są w stanie zrozumieć są lepsze od skomplikowanych i niewidocznych danin*
-

dr Aleksander Łaszek

@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

1.3 Jak opodatkowywać?

... co w praktyce oznacza neutralne, proste i stabilne podatki.

Neutralny system podatkowy jednakowo traktuje podobne towary i czynności

- Mniej konfliktów między podatnikami a administracją
- Lepsze wykorzystanie zasobów gospodarki

MFW (2017): reformy podatkowe ograniczające bodźce do nieefektywnej alokacji zasobów w najbogatszych krajach podniosłyby tempo wzrostu PKB nawet o 1 p.p.

Proste rozwiązania, gdy możliwe, są lepsze od skomplikowanych

- Nie generują niepotrzebnych kosztów
- Są łatwiejsze do egzekwowania

Richardson (2015) – skomplikowanie przepisów jednym z głównych powodów unikania podatków. Kopczuk (2016) – przy skomplikowanych przepisach trudniej rozróżnić faktyczne pomyłki podatników od prób unikania podatków.

Stabilność systemu podatkowego zwiększa bezpieczeństwo podatników

dr Aleksander Łaszek

 @A_Laszek

 aleksander.laszek@tep.org.pl

1. Czym kierować się budując lepszy system podatkowy?

1.1 System podatkowy

1.2 Co opodatkować?

1.3 Jak opodatkować?

2. Polski system podatkowy z punktu widzenia wzrostu gospodarczego

2.1 Baza podatkowa

2.2 Neutralność

2.3 Skomplikowanie

2.4 (nie)stabilność

3. Najważniejsze wyzwania

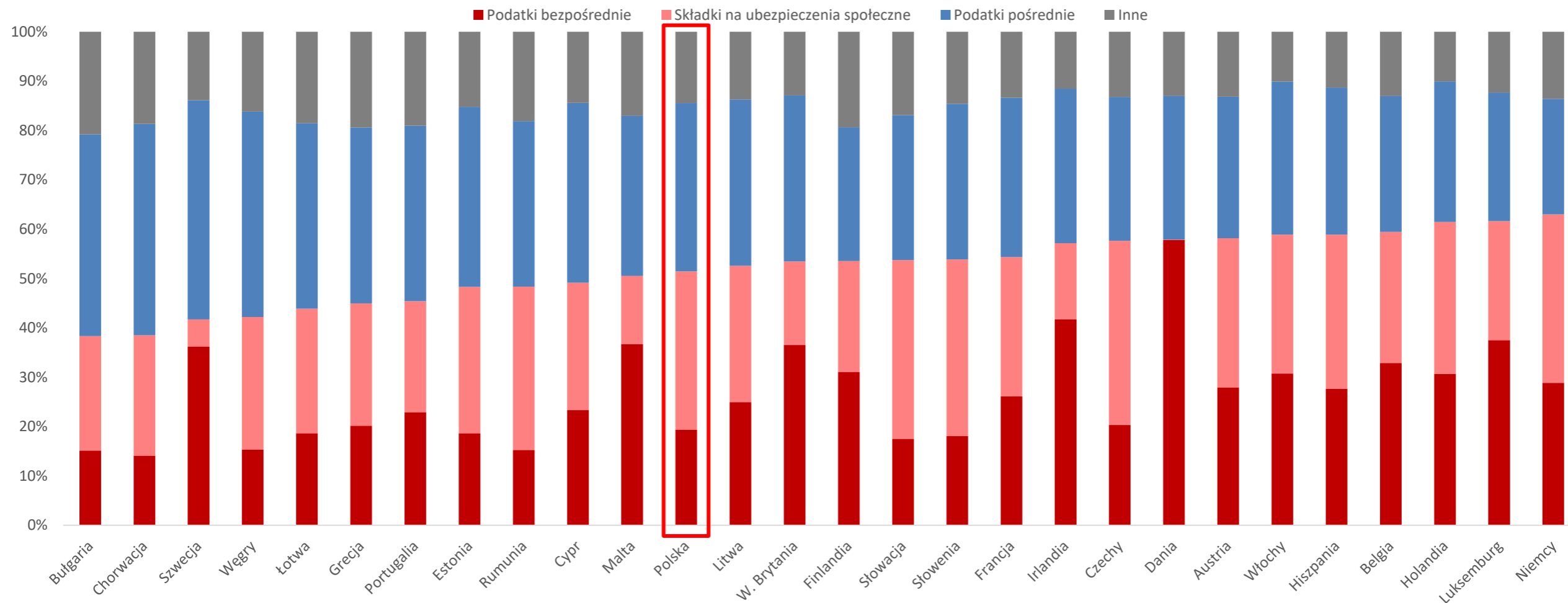
dr Aleksander Łaszek

@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

2.1 Baza podatkowa

Podatki bezpośrednie w Polsce są niskie, ale niestety składki na ubezpieczenie społeczne wysokie...

dr Aleksander Łaszek

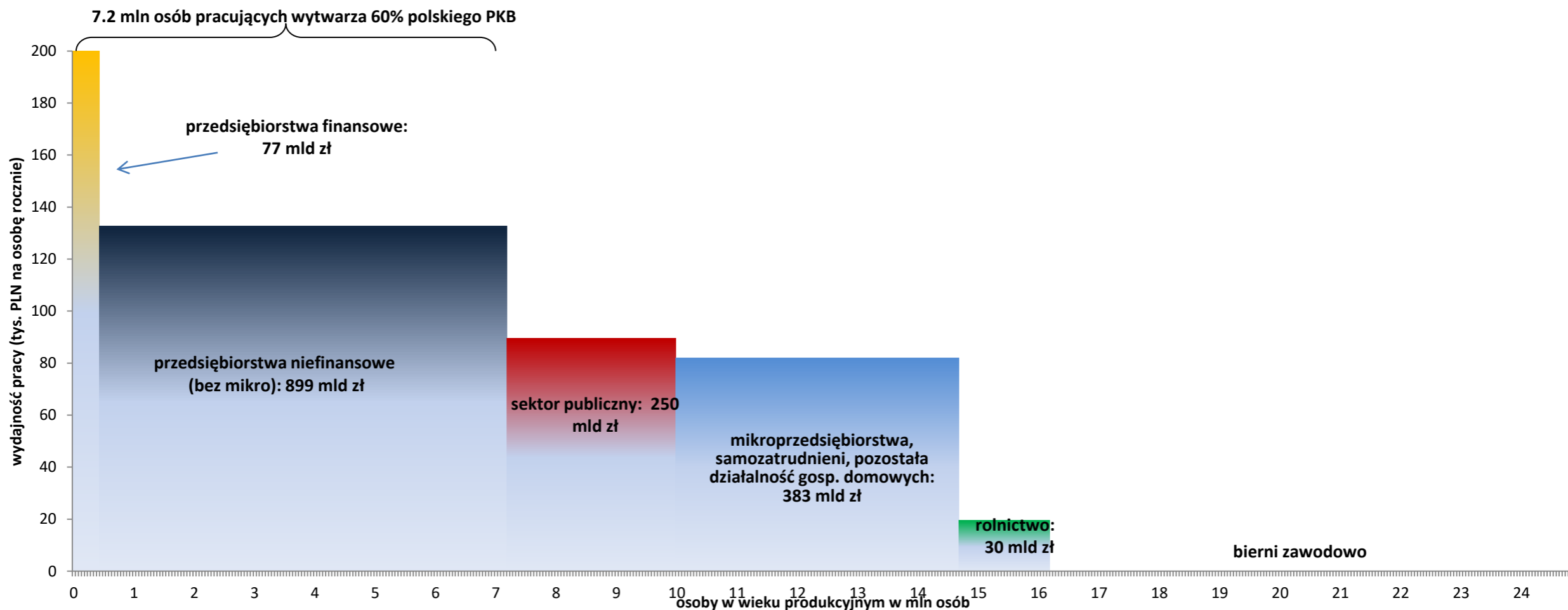
@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

2.1 Baza podatkowa

... i obciążają przede wszystkim płace pracowników większych firm.

Struktura tworzenia wartości dodanej w polskiej gospodarce w 2017 roku

dr Aleksander Łaszek

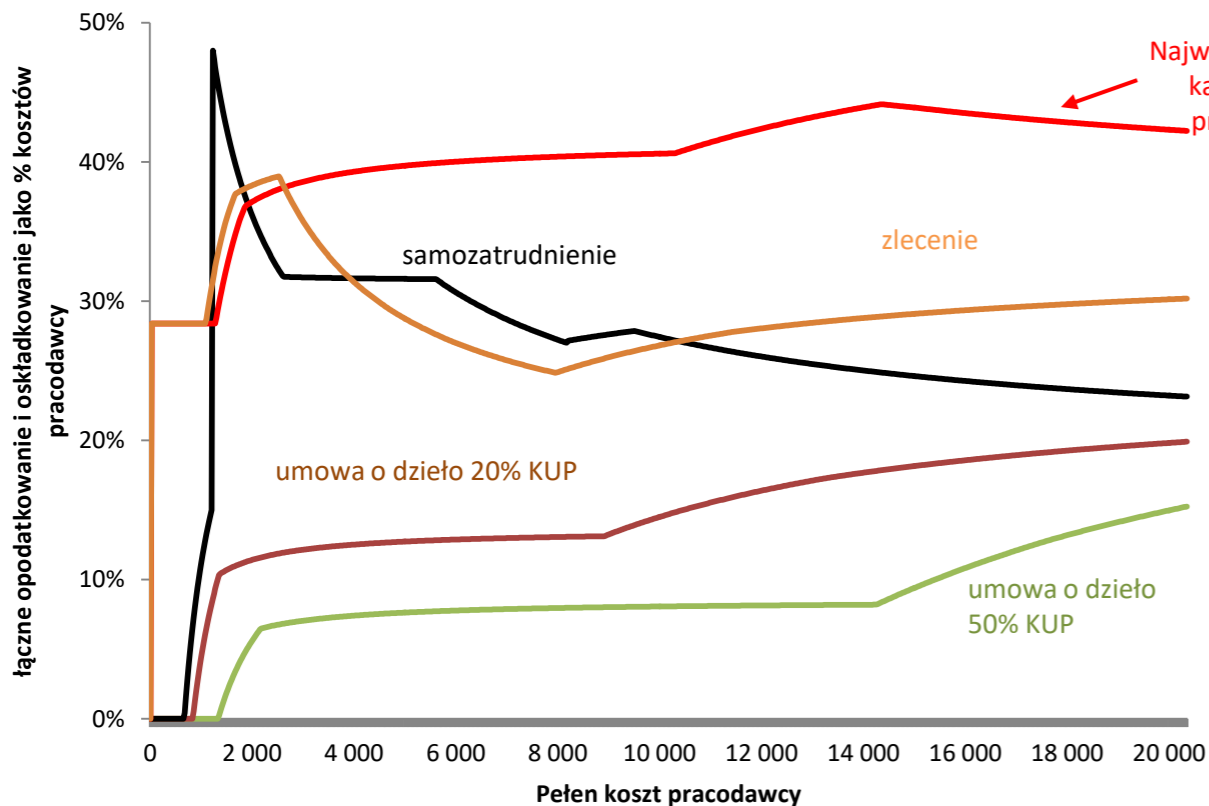
@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

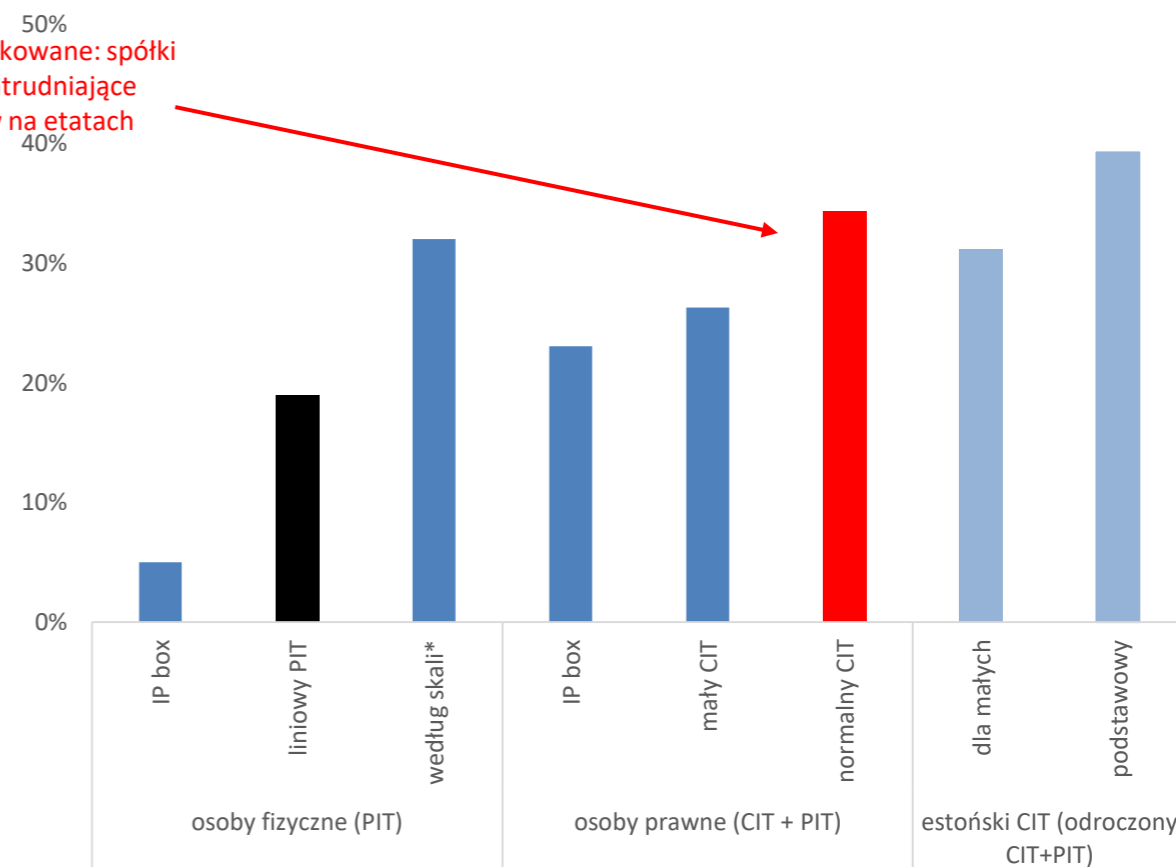
2.2 Neutralność

Duże różnice w opodatkowaniu podobnej działalności napędzają konflikty z podatnikami....

Efektywne opodatkowanie dochodów z pracy w zależności od formy prawnej
(na wykresie nie rolników, którzy rozliczają się na preferencyjnych warunkach w ramach KRUS i podatku rolnego bez względu na dochody)

Efektywne opodatkowanie dochodów z kapitału w zależności od formy prawnej
(na wykresie nie pokazano zryczałtowanych rozliczeń, które są preferencją oderwaną od dochodów)

dr Aleksander Łaszek

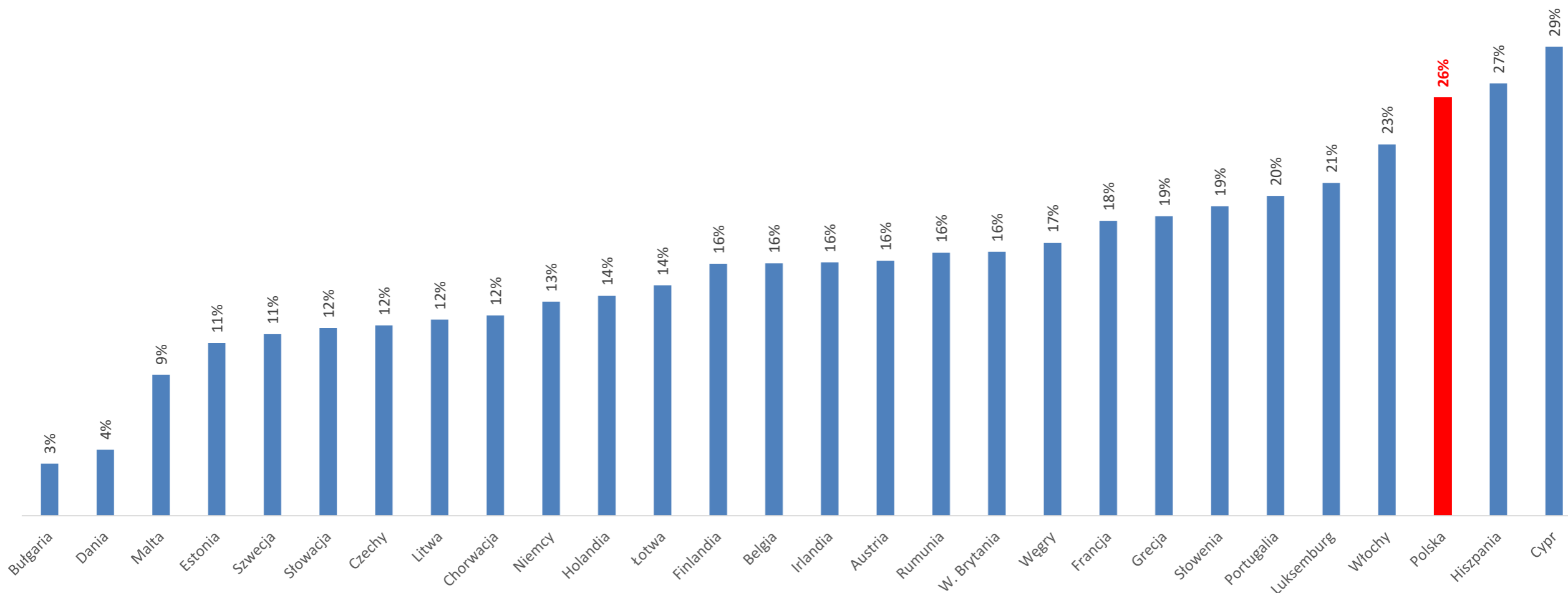
@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

2.2 Neutralność

...podobnie jak w VAT, gdzie liczne ulgi wymuszają wysoką stawkę podstawową.

Ubytek dochodów podatkowych spowodowanych obniżonymi stawkami i zwolnieniami z VAT

dr Aleksander Łaszek

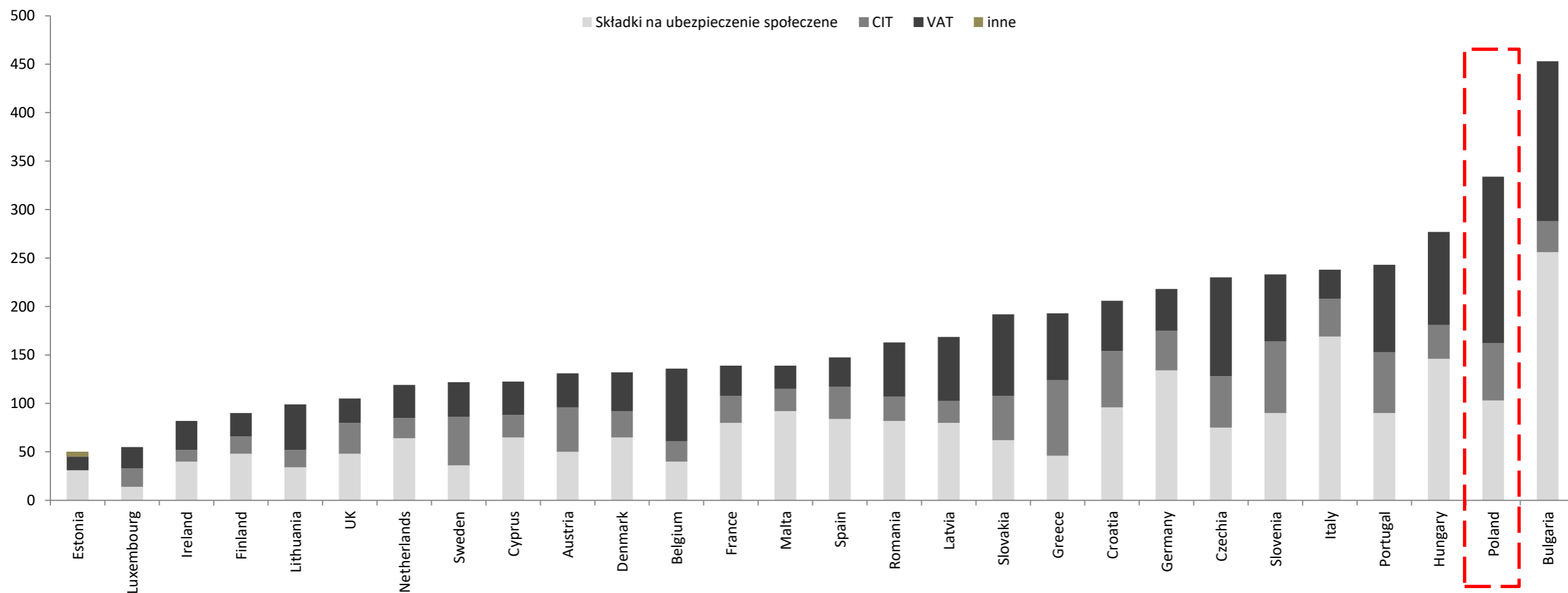
@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

2.3 Skomplikowanie

Brak neutralności wymusza tworzenie skomplikowanych i czasochłonnych przepisów.

Godziny potrzebne średniemu przedsiębiorcy na rozliczenie podatków w UE w 2019 roku

dr Aleksander Łaszek

 @A_Laszek

 aleksander.laszek@tep.org.pl

2.4 Niestabilność

Próby różnicowania podatków nie tylko komplikują je, ale także napędzają ich zmienność.

Liczba nowelizacji ustaw podatkowych			
		Akty zmieniające	Akty wykonawcze
PIT	Ustawa z 26 VII 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych	347	253
CIT	Ustawa z 15 II 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych	247	109
VAT	Ustawa z 11 III 2004 r. o podatku od towarów i usług	81	280

dr Aleksander Łaszek

 @A_Laszek

 aleksander.laszek@tep.org.pl

1. Czym kierować się budując lepszy system podatkowy?

1.1 System podatkowy

1.2 Co opodatkować?

1.3 Jak opodatkować?

2. Polski system podatkowy z punktu widzenia wzrostu gospodarczego

2.1 Baza podatkowa

2.2 Neutralność

2.3 Skomplikowanie

2.4 (nie)stabilność

3. Najważniejsze wyzwania

dr Aleksander Łaszek

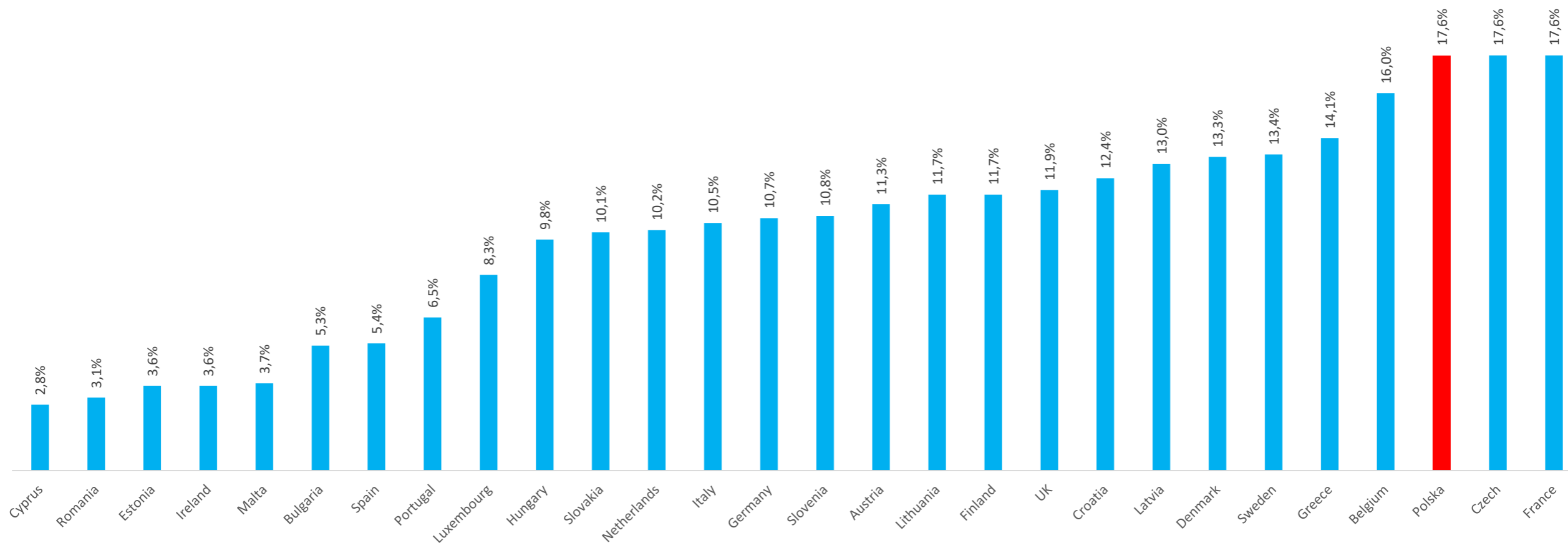
@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

3. Bariera dla przedsiębiorców

Skomplikowany i zmienny system podatkowy hamuje rozwój przedsiębiorstw...

Odsetek przedsiębiorstw zgłaszających regulacje podatkowe jako barierę działalności

dr Aleksander Łaszek

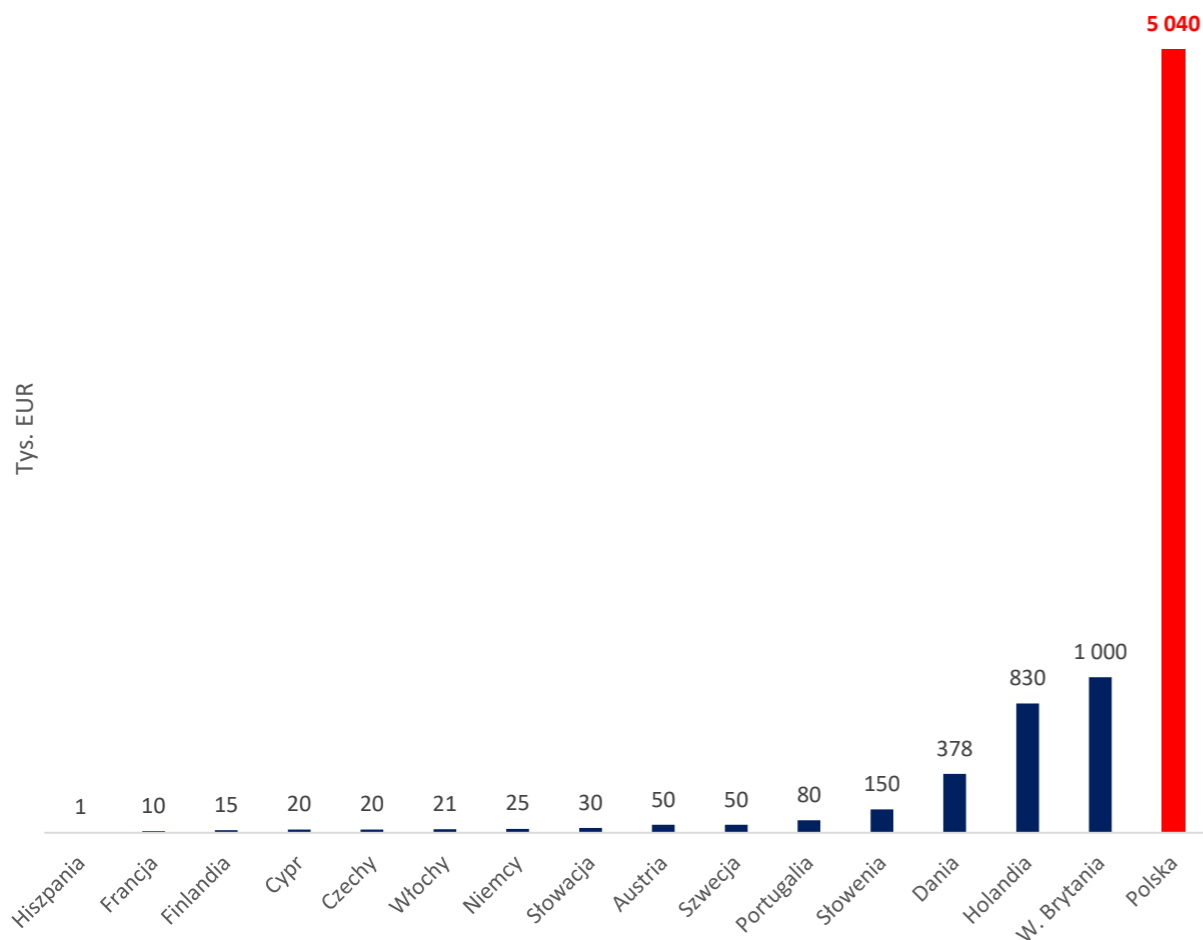
@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

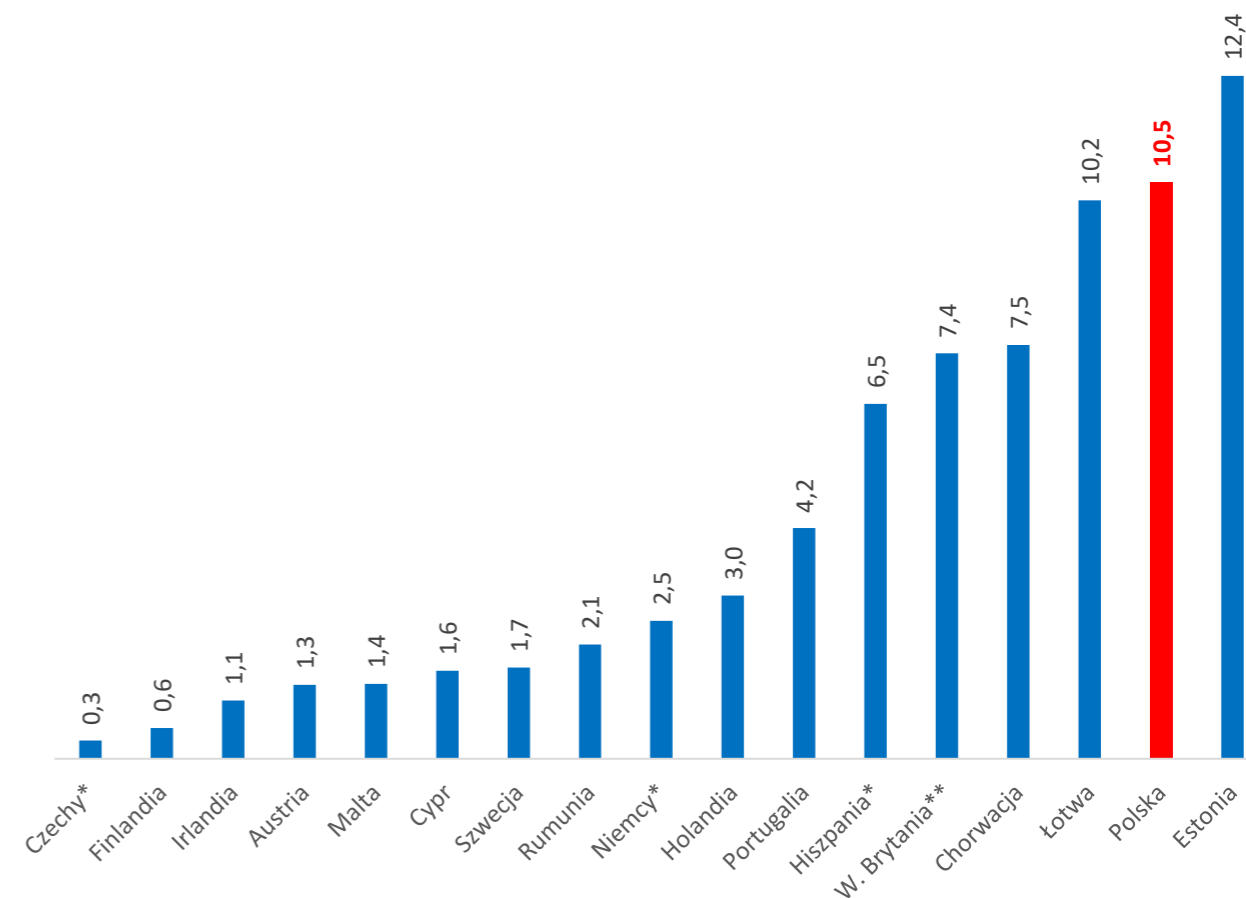
3. Bariera dla przedsiębiorców

... a zwiększanie jego represyjności tylko pogłębia problem.

Maksymalne możliwe kary za nieprzestrzeganie reguł raportowania schematów podstawowych w UE

Liczba etatów w zespołach kryminalnych dochodzeń podatkowych na 100 tys. podatników w Unii Europejskiej w 2017 roku

dr Aleksander Łaszek

@A_Laszek

aleksander.laszek@tep.org.pl

3. Bariera dla przedsiębiorców

Konieczne jest kompleksowe podejście do reformy systemu podatkowego.

- Spójne spojrzenie na całość obciążeń podatkowych, składkowych i transfery.
 - Jasne rozróżnienie podatków i składek (wzmocnienie powiązania między składką emerytalną a wysokością emerytur!)
 - Przesunięcie części obciążeń podatkowych z pracy na konsumpcję/nieruchomości/podatki środowiskowe.
 - Większa neutralność systemu podatkowego – przegląd i eliminacja ulg i preferencji:
 - poprawa alokacji zasobów w gospodarce
 - mniej konfliktów między administracją i podatnikami
 - uproszczenie systemu (nie da się uprościć bez zmniejszenia liczby ulg!)
 - stabilniejsze przepisy
-